

Burdur Şer'iyye Sicillerindeki Tereke Kayıtlarının Nitelik ve Niceliği Hakkında Bir İnceleme [1846-1855]

An Analysis of the Quality and Quantity of Estate Records in Burdur Shariyye Registers [1846-1855]

Biray Çakmak*[✉]; Safa Mustafa Özkan**[✉]

Öz

Osmanlı tarihi araştırmalarında şer'iyye sicillerindeki tereke kayıtları sosyal, kültürel ve iktisadî konular başta olmak üzere birçok konuda önemli bilgiler ihtiva etmektedir. Bu sayede aile, miras, servet birikimi ve maddî kültürel unsurlarla ilgili kıymetli bilgilere ulaşmak mümkün olmaktadır. Çalışmada 1846-1855 yılları arasını kapsayan dönemde Burdur kazasında sakinken vefat eden 58 kişiye ait tereke kaydının nitelik ve niceliği analiz edilmiştir. Tereke sahiplerinin kimlikleri, cinsiyetleri (kadın-erkek), dinî mensubiyetleri (Müslim-gayrimüslim), medenî (evli-bekar) ve yerleşim durumları (mahalle-köy), meslekleri (esnaf-çiftçi-ticaret erbabı) ile servet miktarları tespit edilmiştir. Burdur'un idarî yapısı hakkında bilgilerin de verildiği çalışmada tereke sahiplerinin önemli miktarda Burdur kasabasında sakinken vefat eden Müslüman, erkek, esnaf, çiftçi ve ticaret erbabı oldukları, terekelerin büyük kısmının net miktarının 10000 kuruştan az olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca önemli sayıdaki terekenin vârisler arasında taksim edildiği, vârisi olmayan terekelere beytûlmâl adına el konulduğu, terekelerin tespit ve taksiminde kadının / nâibin etkili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Burdur, tereke, tereke sahibi, vârisler, servet.

Abstract

In Ottoman historical research, estate records in shariyye registers contain valuable information on a range of topics, including social, cultural, and economic matters. This provides access to helpful information regarding family, inheritance, wealth accumulation, and material cultural aspects. This study analyzed the quality and quantity of estate records belonging to 58 individuals who died while residents of Burdur district between 1846 and 1855. The identities of the estate owners, including their gender (female and male), religious affiliation (Muslim and non-Muslim), marital status (married and single), residential status (neighborhood and village), occupation (tradesman, farmer, and merchant), and wealth, were determined. The study, which also provides information on the administrative structure of Burdur, finds that a significant number of estate owners were residents of Burdur, predominantly Muslim, male, and engaged in trades, farming, and merchant activities. The net value of most estates was less than 10,000 kuruş. It also shows that a significant number of estates were divided among heirs. In contrast, estates with no heirs were seized in the name of the beytûlmâl (state estate), and the kadi / nâib was influential in determining and distributing the estates.

Keywords: Burdur, estate, estate owner, heirs, wealth.

* Sorumlu yazar / Corresponding author & Uşak Üniversitesi [✉] biray.cakmak@usak.edu.tr

** Uşak Üniversitesi [✉] mustafasafafozkan@hotmail.com

Bu çalışma Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde Prof. Dr. Biray Çakmak danışmanlığında Safa Mustafa Özkan tarafından hazırlanan "1846-1854 (H.1262-1271) Tarihli Burdur Şer'iyye Sicil Defterindeki Tereke Kayıtlarının Değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Araştırma Makalesi / Research Article & Benzerlik / Similarity: 1

Başvuru / Submitted: 25 Temmuz 2025 & Kabul & Accepted: 7 Ekim 2025

Atıf / Citation: Çakmak, B; Özkan, S. M. "Burdur Şer'iyye Sicillerindeki Tereke Kayıtlarının Nitelik ve Niceliği Hakkında Bir İnceleme [1846-1855]", *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 24 (2025): 61-88.

Giriş

Osmanlı Devleti'nde şer'iyye mahkemesi, hükümdarın adlî-kazaî erkinin kadı tarafından temsil ve tatbik edildiği temel hukuk kurumuydu. Meclis-i şer', mahfil-i şer' olarak adlandırılan şer'iyye mahkemesi, tek hakimli ve tek dereceliydi (Aydın, 2003, s. 341). Hem örfî hem şer'î davalarda tek yetkili mahkeme konumundaydı. Hâkimü'ş-şer' denilen kadı, önüne gelen şer'î davalara fıkıh kitaplarında, örfî davalara kanunnamelerde / adaletnamelerde yer alan kurallar çerçevesinde çözümler üretmeye çalışırdı (Aydın, 2003, s. 342). Kadının adlî, mülkî, beledî, malî ve askerî sahalarda olmak üzere çok çeşitli görevleri vardı. Bu çerçevede kadı, faal bir yönetici, malî memur, müfettiş ve taşrada devleti temsil eden önemli bir görevli mesabesindeydi (Ortaylı, 2001, s. 69-72). Kadı gördüğü davalarda yargı kararlarını tek başına vermekle birlikte çeşitli yardımcıları bulunurdu. Bunların başında bizzat kendisinin tayin ettiği nâib gelirdi. Kadı yargı dairesinde ihtiyaca göre nâib ya da nâibler görevlendirirdi. Bunlar, kadı gibi davalara bakar, görev tanımlarına giren işleri görürlerdi. Kadının önemli yardımcıları arasında şühûdü'l-hâl de yer alırdı. Bunlar resmî görevli olmamakla birlikte davacı ve davalılara göre değişir, adaletin işleyiş ve tecellisine şahitlik ve tanıklık ederlerdi (Taş, 2008, s. 29-34). Kassâmlar, kâtipler, mirî kâtipler, muhızrlar, arabulucular, muhtesipler, şubaşılar, sancak beyleri, beylerbeyiler ve müftüler de kadının adlî süreci yürütme ve verdiği kararları uygulamasında yardımcı olurlardı (Aydın, 2003, s. 343). Tanzimat Dönemi'nden itibaren hukuk alanında yaşanan gelişmelere bağlı olarak muhtelit, ticaret ve nizamiye mahkemelerinin kurulması sonucunda şer'iyye mahkemelerinin görev alanı daraldı ve görevleri, ağırlıklı olarak ahval-i şahsiye ile sınırlı hale geldi (Aydın, 2003, s. 344). Bir başka ifadeyle şer'iyye mahkemeleri nikah, tereke taksimi, talak, alacak, borç vb. davalarla vekil, vasi, kayyım ve nazır tayini ile sınırlı bir faaliyet içine itildi. Dava vekilliği ve müddeî-i umûmîlik gibi modern kurumların 1870'li yıllardan itibaren hukuk sistemine girmesi de şer'iyye mahkemelerinin, dolayısıyla kadınların yetkileriyle konumlarını zayıflattı (Ortaylı, 2001, s. 72).

Şer'iyye mahkemelerinde görülen davalar ve yapılan işlemlerle ilgili verilen her türlü belgenin sureti deftere kaydedilirdi. Dolayısıyla şer'iyye sicilleri, kadı veya nâibi tarafından tutulur, çeşitli türlerde belgeleri içerirdi. Şer'iyye sicillerinde ilâm, hüccet ve tereke kayıtları bizzat mahkemelerdeki işlemler sonucunda oluşan belge türlerini, ferman, emir, buyuruldu, tezkere ve berat ise İstanbul'dan gönderilen belge suretlerini meydana getirirdi (İnalçık, 1947, s. 693; Uğur, 2010, s. 9). Bu defterlerde alelade vakalar, cinayetler, nikah ve vergi kayıtları, narhlar, tayinler, lonca davaları, vakfiye ve vakıf muhasebe kayıtları ağırlıklı olarak yer alırdı (Uğur, 2010, s. 10).

Şer'iyye sicillerinde yer alan tereke kayıtları, İslam miras hukukunun uygulandığı şer'iyye mahkemelerinde hukukî işlemler çerçevesinde kaleme alınır, mirasa konu olan menkul ve gayrimenkul malların ayrıntılı dökümü, tereke sahibi, veresesi ve tereke masrafları başta olmak üzere önemli bilgileri ihtiva ederdi. Servet, fiyat, ticaret ve sosyal tarih araştırmaları için önemli nitel ve nicel veriler içeren tereke kayıtları, kazalarda hâkim, noter, idareci olarak görev yapan kadınlar tarafından tanzim edilirdi. Olağan bir tereke taksim süreci, tereke tespit, tahrir, satış ve taksiminin mahkemeye intikaliyle başlar, miras taksiminin nihayete erdirilmesine kadar geçen zaman ile yapılan çeşitli

işlemleri kapsardı. Tereke kayıtları, adlî ve idarî süreç tamamlandığında kaleme alınırdı. En belirgin özelliklerinden biri, çeşitli toplumsal kesimlere ait sıradan kişilere dair çok sayıda kaydı içermesi olan tereke kayıtları genelde dört bölümden meydana gelirdi. Tereke kaydı, tereke sahibinin ve mirasçılarının kimlik bilgilerinin detaylı aktarıldığı bölümle başlar, ölen kişinin miras bıraktığı mallarının dökümünü içeren ikinci bölümle devam ederdi. Bu bölümde gayrimenkuller, köleler, ticarî emtia, üretim ve yatırım araçları, kitaplar, ev eşyaları, mutfak araç-gereçleri, her türlü kişisel eşya, alacaklar, nakit mevcutlar ve diğerleri miktarları ve nakdî değerleriyle kaydedilirdi. Tereke kaydı terekeden yapılan masraf kalemlerinin yer aldığı üçüncü bölümle devam ederdi. Bu bölümde resmî / nakdî vergi ve harçlar yanı sıra ölen kişinin varsa borçları ile vasiyeti ve diğer giderleri yer alırdı. Tereke kaydının son bölümünde hisse sahiplerinin hakları İslam miras hukukuna göre belirlenir, tereke miktarından masraf ve giderler düşüldükten sonra kalan tereke miktarı vârisler arasında bölüştürülürdü (Bozkurt, 2013, s. 193-229; Özcan, 2020, s. 405-406). Mûrisin veresesi bulunmaması halinde tereke, bazı mezheplere göre miras payı, bazılarına göre sahipsiz mal hükmünde beytûlmâla kalırdı. Tereke kayıtlarında sık görülen vasiyetin miktarı, kalan terekenin üçte birini geçemezdi (Aktan, 2020, s. 144). Mûrislerin veresesi, mahkemeye başvurmadan terekeyi kendi aralarında taksim de edebilirdi. Bu takdirde tereke bilgileri defterlerde yer almazdı. Ancak vârisler arasında küçük yaştaki kız ve erkek çocukların yer alması halinde tereke taksimi için mahkemeye baş vurulur, reşit olmayan veya gaip olan vârislere meclis-i şer’den vasi, kayyım ve nazır tayin edilir, tereke mahkemece vârisler arasında taksim edilirdi (Bozkurt, 2013, s. 193-229). Tereke kayıtları arasında gayrimüslimlere ait olanlar nadiren yer alırdı. Tereke kayıtlarında erkek tereke sahiplerinin kadın tereke sahiplerine göre fazlalığı dikkat çekerdı. Bu durum ağırlıklı olarak kadınların erkeklerden daha uzun süre yaşamaları ve vefat ettiklerinde arkalarında reşit olmayan mirasçılarını erkekler kadar fazla bırakmamalarıyla ilgiliydi (Bozkurt, 2013, s. 193-229).

Osmanlı iktisat, hukuk, sosyal ve kültür tarihi çalışmalarında önemli veriler sunan tereke defterlerini / kayıtlarını Osmanlı tarihçilerinin 1950’li yıllardan itibaren tanımaya başladıkları, Halil İnalıcık’ın 1953 yılında “15. Asır Türkiye İktisadî ve İctimaî Tarihi Kaynakları” (İnalıcık, 1953, s. 51-75) ve Lajos Fekete’nin 1965 yılında “XVI. Yüzyılda Taşralı Bir Türk Efendisinin Evi” (Fekete, 1965, s. 615-638) başlıklarıyla yayınladıkları makalelerinin tereke defterlerini konu edinen ilk çalışmalar olduğu, tereke kayıtlarını esas alan öncü ve kapsamlı çalışmayı 1966 yılında yayınlanan “Edirne Askerî Kassamı’na Âit Tereke Defterleri (1545-1659)” (Barkan, 1966, s. 1-479) isimli makalesiyle Ömer Lütfi Barkan’ın yaptığı bilinmektedir (Bozkurt, 2013, s. 199-200, 203-205). Tereke kayıtlarına yönelik ilginin 1990’lı yıllardan itibaren arttığı, servet, üretim ve ticaret, tüketim, toplumsal gruplar, demografi, miras, maddî kültür, yaşam tarzı vb. konularda önemli çalışmalar yapıldığı görülmektedir (Bozkurt, 2013, s. 228). Sonraki yıllarda tereke defterlerine dayalı bilimsel çalışmaların devam ederek önemli bir aşamaya ulaşıldığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda Osmanlı maddî kültür değişimini 1785-1875 yılları arasında İstanbul tereke defterleri üzerinden inceleyen Fatih Bozkurt’un *Tereke Defterleri ve Osmanlı Maddî Kültüründe Değişim (1785-1875 İstanbul Örneği)* isimli doktora tezi (Bozkurt, 2011) ile *Terekler Neyi Derler? Miras Kayıtlarının İzinde Osmanlı Araştırmaları* isimli editoryal çalışma (Yıldız, 2023) dikkati çekmektedir. Editoryal

çalışmada tereke kayıtlarını çeşitli açılardan ele alan on iki farklı yazara ait incelemeye yer verilmiştir.

Çalışmada 211 Numaralı Burdur Şer'iyye Sicili'ndeki tereke kayıtları değerlendirilmiştir. Sicilde yer alan 58 adet tereke kaydı nitelik ve nicelik bakımından çeşitli kriterlere göre analiz edilmiştir. Bu kayıtların 1846-1855 yılları arasına ait olması çalışmanın kronolojik sınırlarının belirlenmesinde etkili olmuştur. İlgili tereke kayıtlarını esas alan müstakil incelemenin yapılmamış olması çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmuştur.

1. Burdur Hakkında

Osmanlı Devleti'nde 1831 yılında yapılan ilk modern nüfus sayımına göre Burdur kasabasında 8505'i Müslüman, 683'ü gayrimüslim olmak üzere toplam 9188 kişi yaşamaktaydı (Gölen, 2021, s. 182). 20 Mayıs 1833 tarihinde Burdur kasabasında Hacıahmet, Hacıömer, Yenice, Hecin, Dere, Recepçelebi, Kuyu, Burc, Hacıibrahim, Aşağımahalle nam-ı diğer Derslik, Cami-i Kebir, Üçdibek, Yoğurtçu, Karasenir, Şeyhsinan, Manastır ve Divanbaba Müslim mahalleleri vardı (BOA, D.CRD.d..., 40699, s. 4-55). Aynı tarihte Burdur kasabasında ayrıca mahalle-i Zımmiyân / taife-i Rum ve mahalle-i Zımmiyân / taife-i Ermeniyân isimlerinde iki gayrimüslim mahallesi bulunmaktaydı (BOA, D.CRD.d..., 40699, s. 94-111). Burdur kasabasında 1834 yılında da aynı isimlerde 17 Müslim ve 2 gayrimüslim mahallesi vardı (Kaya, 2020, s. 233).

Burdur kasabası 1839 yılına kadar aynı ismi taşıyan nahiyenin merkeziydi. Burdur, 1839 yılında Konya eyaletinin Hamid sancağına bağlı bir kaza oldu (Gölen, 2015, s. 1214; Gölen, 2021, s. 182). Hamid sancağında bulunan Gölhisar, Gölhisar-ı Karaağaç, Tefenni, Kemer-i Hamid, İrle maa Yavice kazaları 4 Mart 1840 tarihine kadar Burdur kazasına bağlı ve mülhak olarak *ber-vech-i serbestiyet ve istiklâl* voyvoda tarafından idare edildi. Bu kazalar, yani Burdur, Gölhisar, Tefenni maa Siroz, Kemer-i Hamid, İrle maa Yavice ve Karaağaç-ı Gölhisar Terkemiş hasası itibar olundu. Terkemiş hassının merkezi Burdur kasabasıydı (BOA, İ. MVL, 169 / 5029, lef 7). Terkemiş hasası, IV. Murad zamanından itibaren Haremeyn Mukataası'na dahildi. Dolayısıyla mukataat hazinesi tarafından zapt ve idare edildi. Hamid sancağı mütesellimleri Terkemiş hassını atadıkları voyvoda ile idare etti (Tızlak, 2008, s. 43-44). 5 Mart 1840-11 Şubat 1842 tarihleri arasında Burdur ve Gölhisar-ı Karaağaç kazaları mülhakatlarıyla birlikte birer muhassıllık itibar olundu. İlgili kazalar 12 Şubat 1842 tarihinde Isparta muhassıllığına bağlandı.¹ Burdur kazası müdürlüğüne 9 Nisan 1842 tarihinde Çilzade Mehmet Ağa, Mehmet Ağa'nın vefatı üzerine de Kasım 1843 tarihinde kardeşi Mustafa Ağa atandı (Gölen, 2024, s. 755). 26 Mayıs 1850 tarihine kadar Isparta muhassıllığı / kaymakamlığı tarafından idare edildi (BOA, İ. MVL, 169 / 5029, lef 4). 26 Mayıs 1850 tarihinde Terkemiş hasası kazaları Terkemiş nam-ı diğer Burdur, Gölhisar, Tefenni maa Siroz, İrle maa Yavice, Karaağaç-ı Gölhisar; Hamid sancağı kazaları Ağlasun, İncirpazarı, Ağros,

¹ 12 Aralık 1845 tarihinde Hamid sancağı Isparta, Uluborlu, Ağros, Karaağaç-ı Yalvaç, Afşar, Yalvaç, İrle, Burdur, Tefenni, Barla, Karaağaç-ı Gölhisar ve Gölhisar kazalarından meydana gelmekteydi (BOA, ML. VRD.d. 1155, s. 2-4).

Pavli, Afşar, Barla, Yalvaç, Karaağaç-i Yalvaç, Hamid nam-ı diğer Isparta, Keçiborlu, Suviran, Gönen, Uluborlu ve Eğirdir idi (BOA, İ. MVL, 169 / 5029, lef 2). Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-i Adliye 11 Mayıs 1850 tarihinde Terkemîş hassı kazalarının Isparta muhassıllığı / kaymakamlığından ayrılarak 13 Mart 1850 tarihinden itibaren yeni kurulacak Burdur muhassıllığı / kaymakamlığına bağlanmalarına, muhassıla 5000 kuruş, mal kâtibine 1500 kuruş ve tahrirat kâtibine 1000 kuruş maaş verilmesine, ilgili memuriyetlere en kısa sürede atama yapılmasına karar verdi (BOA, İ. MVL, 169 / 5029, lef 8). Neticede 26 Mayıs 1850 tarihinde gerekli irade-i seniyye çıktı (BOA, İ. MVL, 169 / 5029, lef 9). Kısa süre sonra Burdur muhassıllığına / kaymakamlığına dergâh-ı âli kapıcıbaşı Ahmet Ağa muhassıl / kaymakam tayin edildi (BOA, A. TŞF. 8 / 39, lef 1). Böylece Burdur, kaymakamlıkla idare edilmeye başlandı. Hamit sancağından ayrılarak Konya eyaletine bağlı Burdur sancağının merkezi oldu (Gölen, 2015, s. 1214; Gölen, 2021, s. 182). Bu yıldan itibaren Burdur kaza meclisi, kaymakamlık meclisleri gibi yeniden teşkil edildi (BOA, İ. MVL, 176 / 5258, lef 1). Burdur, 1867 yılında kaza statüsünde tekrar Hamid sancağına bağlandı. 1868 yılında Hamid livası Burdur, Eğirdir, Uluborlu, Asi-i Karaağaç ve Tefenni kazalarından müteşekkildi (1868-1869 / H.1285 Salname-i Vilayet-i Konya, Defa 1, s. 46-51). Aynı yıl Burdur kazasında 53 mahalle / köy, 14323 Müslim ve gayrimüslim nüfus vardı (1868-1869 / H.1285 Salname-i Vilayet-i Konya, Defa 1, s. 94). 1872 yılında Burdur mutasarrıflığı kuruldu ve Konya vilayetine bağlandı (Gölen, 2015, s. 1214; Gölen, 2021, s. 182). 21 Mart 1872 tarihinde çıkan irade-i seniyye ile Şura-yı Devlet'ten kurulması için izin istenen Burdur mutasarrıflığına Drama esbak mutasarrıfı Mehmet Paşa tayin edildi (BOA, İ. DH. 648 / 45023, lef 1). Mehmet Paşa'nın kısa süre sonra vefat etmesi üzerine yerine 25 Eylül 1872 tarihinde Niğde sabık mutasarrıfı Derviş Bey atandı (BOA, İ. DH. 657 / 45714, lef 1).

1870 yılında Hamit sancağına bağlı bir kaza merkezi olan Burdur kasabasında 19 cami, 16 mescit, 1 namazgah, 1 Mevlevihane, 3 Rum kilisesi, 1 Ermeni kilisesi, 23 medrese, 3 kütüphane, 1 erkek rüşdiye mektebi, 19'u İslam, 2'si Rum ve 1'i Ermeni olmak üzere 22 sıbyan mektebi, 5 hamam, 6 han, 8 bakırcı, 38 demirci, 7 çakmakçı, 5 nalbant, 27 semerci, 60 bakkal ve tuzcu, 12 kalaycı, 10 tütüncü, 10 leblebici, 20 terzi, 4 kürkçü, 20 berber, 11 şekerci ve helvacı, 7 kahve, 5 tellal, 12 keçeci, 12 kuyumcu, 3 sarraç, 80 dikici, 11 kunduracı, 14 boyacı, 5 basmacı, 31 çulha, 4 fırın ve 30 odalı bir debbağhane mevcuttu (Özata, 2009, s. 25; Gölen, 2021, s. 184).

1846-1855 yılları arasında Burdur kasabasında Yenice, Hecin / Hecindere, Recep / Recepçelebi, Dere, Kuyu, Karasenir, Manastır, Divanbaba, Burc, Cami-i Kebir, Hacı-ibrahim, Hacıahmet, Hacıömer, Derslik, Şeyhsinan, Ücdibek, Yoğurtcu, Zimmiyan / Rumiyan ve Ermeniyan isimlerinde 19 mahalle vardı (BŞS, 211, s. 10, s. 36, s. 53, s. 58, s. 68, s. 95, s. 98, s. 105, s. 107-108, s. 128, s. 142, s. 174, s. 184). Burdur kazasında Kışla, Askeriye, Çerçin, Kiresin, Kurna, Mandırna, Lengüme, Sala, Çine, Kıravgar, Büğdüz, Çendik, Suludere, Kuruçay, Akyaka, Soğanlı, Yassıgüme, Hacılar, Döğer, Yar, Yazı, Eynar / İnar, Karakend, Bayındır, karye-i / çiftlik-i Sorkun, karye-i / cemaat-ı Kavacık, karye-i / cemaat-ı Cinbilli ve karye-i / cemaat-ı Karaçalı isimlerinde 28 köy bulunmaktaydı (BŞS, 211, s. 11, s. 36, s. 53, s. 58, s. 68, s. 95-96, s. 98, s. 105, s. 108-109, s. 129, s. 142, s. 174, s. 184). Defterde Sorkun'un karye-i Sorkun / çiftlik-i Sorkun,

Kavacık'ın karye-i Kavacık / cemaat-i Kavacık, Cinbilli'nin karye-i Cinbilli / cemaat-i Cinbilli, Karaçalı'nın karye-i Karaçalı / cemaat-i Karaçalı şekillerinde yazıldığı görülmektedir. Buradan zamanla Sorkun'un çiftlikten köye dönüştüğü, Kavacık, Cinbilli ve Karaçalı köylerinin aşiretlerin / göçebe toplulukların iskân edilmesi sonucunda kurulduğu anlaşılmaktadır.

2. Burdur Şer'iyye Sicilindeki Terekelerin Kayıt Düzeni

Burdur Şer'iyye Sicili'ndeki tereke kayıtları ağırlıklı olarak diğer sicillerde olduğu gibi dört bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde tereke sahiplerinin ikamet yerleri, vefat şekilleri, yasal vârisleri olan eş(ler)i, çocukları, valideleri, reşit olmayan kız ve erkek vârislerine vasi ve / veya kayyım tayini, gaiplere vasi, kayyım ve nazır tayini, tereke sahiplerinin vasiyetleri söz konusuysa miktarları ve tayin ettikleri vasi-i muhtarları, terekelerin kimlerin talep ve davasıyla tahrir, bey ve taksim edildiği, emlak ve gayrimenkullerinin tamamının satılıp satılmadığı, satılanların nerede satıldığı, terekelerin taksim ve kaydedildikleri tarihler ile ilgili bilgilere yer verildiği görülmüştür (BŞS, 211, s. 5, s. 6, s. 27). İkinci bölümde terekelerin nitelikleri ve nicelikleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler yer almıştır. Bu çerçevede tereke sahiplerinin geride bıraktıkları menkul ve gayrimenkul mallar tek tek sayılmıştır. Menkul mallara genelde tereke sahiplerinin ev eşyaları, giyim-kuşamları, ziynet eşyaları, hayvanları, hububatları, alacakları temelinde yer verilmiştir (BŞS, 211, s. 119-120, s. 124). Gayrimenkul malları genelde menziller / evler, bağlar, bahçeler, tarlalar, dükkanlar, kahvehaneler ve değirmenler oluşturmuştur (BŞS, 211, s. 124, s. 133-134, s. 151, s. 162). Gayrimenkullerin satılmadığı durumlarda takdir edilen nakdî değerleri belirtilmiştir. Aynı zamanda hisse miktarları beyan edilmiştir (BŞS, 211, s. 162). Bazen gayrimenkullerin satılmadığı belirtilerek bab ve dönüm olarak miktarları belirtilmiştir. Terekeler, bazen eşya-yı menkule, emlak-ı gayrimenkule ve zimmetler, bazen emlak-ı gayrimenkule, eşya-yı menkule ve zimmetler sırasıyla yazılmıştır. Üçüncü bölümde tereke sahiplerinin defin masrafları / teşhiz-tekfînleri, vasiyetleri, borçları, mehr-i müecceleleri, dellâliye, resm-i kısmet, resm-i beytûlmâl, kaydiye, ihzâriye, hüddâmiye ve nakliye gibi mahkeme masrafları yer almıştır² (BŞS, 211, s. 162, s. 170-171, s. 175). Son bölümde terekelerin toplam nakdî miktarlarından masraflar,

² Resm-i kısmet, mirasçıların paylarına düşen miktar üzerinden %15-%20 arasında değişen miktarlarda alınan bir nakdî vergiydi (Demir, 2005, s. 132). Bazı kaynaklarda tüm tereke malları toplamından %1,8 ile %2,5 arasında değişen nispetlerde alındığı ifade edilmektedir. Burdur Şer'iyye Sicili'ndeki tereke kayıtlarından toplam tereke miktarının %1,5 ile %2,5'i arasında değişen oranlarda alındığı anlaşılmaktadır (BŞS, 211, s. 6). Murisin mirasçısı bulunmaması halinde mahkeme terekeyi beytûlmâla aktarırdı (Bilgin ve Bozkurt, 2010, s. 2-3). Beytûlmâl; devlete ait taşınır ve taşınmaz malların ve gelirlerin toplandığı kurum olarak ifade edilmektedir (Erkal, 1992, s. 90). Tereke kayıtlarında vefat eden kişinin bilinen bir mirasçısı bulunmaması durumunda malları beytûlmâla kaydedilirdi. Bu durumda terekenin sayım ve satışını gerçekleştiren kadınlar veya kadınlara kassâmlar resm-i beytûlmâl mahsup ederdi. Burdur Şer'iyye Sicili'ndeki tereke kayıtlarında yer alan on tereke kaydından (BŞS, 211, s. 31, s. 51, s. 60, s. 61, s. 65, s. 113, s. 139, s. 48, s. 149, s. 177) oranının resm-i kısmet ile aynı olduğu anlaşılmaktadır. Dellâliye, metruk eşyanın sük-ı sultanîde satılması için gerekli duyuruyu yapan ve alıcı ile satıcı arasında bir nevi aracılık yapan kişinin hizmet bedeli olarak toplam tereke miktarı üzerinden %0,3 ile %2,5 arasında değişen oranlarda alınan bir nakdî vergidir (Halaçoğlu, 1994, s. 145; BŞS, 211, s. 139). Kaydiye, ihzâriye, hüddâmiye eşyanın sük-ı sultanîye getirilmesi, satılması ve kaydının tutulması kapsamında alınan harçlardır (Çetin, 1992, s. 14).

borçlar ve vasiyetler düştükten sonra geri kalan net miktarların vereseler arasında taksimiyle ilgili bilgiler yer almıştır (BŞS, 211, s. 175, s. 183, s. 166). Belirtilen kayıt düzeni dışında istisnâi tereke kayıt örnekleri de söz konusu olmuştur. Mesela yaralanması sonucu vefat eden Yalvaçlı İsmail'in terekesinde sadece 4000 kuruşluk sulh miktarı yazılmıştır (BŞS, 211, s. 127).

3. Tereke Sahiplerinin Nitelikleri

İncelenen defterde bulunan kayıtlardan tereke sahiplerinin cinsiyetleri (erkek / kadın), dinî mensubiyetleri (Müslim / gayrimüslim), ikamet mahalleri (mahalle / köy), medenî halleri (evli / bekar), meslekleri ve vârisleri ile ilgili bilgilere ulaşmak mümkün olmuştur. Tereke sahiplerinin tümünün mesleklerinin açıkça belirtilmediği görülmekle birlikte çoğunun mal varlıkları niteliğinden mesleklerini tahmin etmek mümkün olabilmektedir. Ancak meslekleri tahmin edilemeyen tereke sahipleri de söz konusudur.

3.1. Tereke Sahiplerinin Cinsiyetleri

Defterde yer alan 58 tereke sahibinin 11'i kadın, 45'i erkektir. Biri Divanbaba, diğeri Derslik mahallesinde sakin iki Müslim tereke kaydında eşler birlikte kaydedilmişlerdir. Tereke sahipleri ağırlıklı olarak erkektir. 11 kadın tereke sahibinden biri Kışla köyünde sakinken vefat eden Hatice Hatun'dur. Diğer on kadın tereke sahibinden biri Divanbaba, biri Burc, üçü Yenice, ikisi Recepçelebi, biri Kuyu, biri Hacıahmet ve biri Derslik mahallesinde olmak üzere Burdur kasabasında sakinken vefat etmiştir. 45 erkek tereke sahibinin dokuzu köylerde, otuz altısı Burdur kasabası mahallelerinde sakinken hayatlarını kaybetmiştir. Erkek tereke sahipleri de kadın tereke sahipleri gibi ağırlıklı olarak Burdur kasabasında sakindir (Tablo III).

3.2. Tereke Sahiplerinin Dinî Mensubiyetleri

Defterde kayıtlı 58 tereke sahibinin 55'i Müslim, 3'ü gayrimüslimdir. Köylü tereke sahiplerinin tümü Müslimdir. Üç gayrimüslim tereke sahibinden ikisi Rum, biri Ermeni'dir. Bunlardan Ermeni Manavoğlu Anaştaş Isparta'da mütemekkin olup Mekri İskelesi'nde vefat etmiştir. Rum Lefterozoğlu Hacı Yorgi ve sarraf Tolu, Zımmiyan mahallesinde sakinken hayatlarını kaybetmiştir (Tablo III).

3.3. Tereke Sahiplerinin Yaşadıkları Mahalle-Köy Durumu

Ele alınan tereke sahiplerinden 8'i Derslik, 5'i Divanbaba, 5'i Yenice, 4'ü Hacıibrahim, 3'ü Hacıahmet, 3'ü Şeyhsinan, 3'ü Recepçelebi, 2'si Üçdibek, 2'si Zımmiyan, 2'si Burc, 1'i Kuyu, 1'i Cami-i Kebir, 1'i Karasenir, 1'i Dere ve 1'i Manastır mahallesinde sakinken vefat etmiştir. Yani 42 tereke sahibi Burdur kasabasında sakinken hayatlarını kaybetmiştir. Bunlardan Fığlalı es-Seyyid Ahmet Üçdibek mahallesindeki Mevlevihane'de sakinken, Kürt Ali Cami-i Kebir mahallesinden olmakla birlikte Niğde sancağı kazaları civarında kırsardarı maiyetinde zaptiye çavuşu olarak görev yaparken mecruhen, Karasenir mahallesinden Hacı İbrahim ticaret yapmak için Mısır'a giderken denizde garken, Derslik mahallesinde sakin Hacı Müezzinzade el-Hac İbrahim Hac dönüşünde Şeyhmahmut'ta vefat etmiştir. Dört tereke sahibinin Burdur kasabasında ikamet ettiği anlaşılmakla birlikte mahalleleri tespit edilememiştir. Zaptiye mülazımı

Alaiyeli Kürtoğlu Mustafa Muhassıl Bey'in konağında ikamet ederken, Arap Süleyman Hacı İshak Efendizade Ahmet Efendi Medresesi'nde misafir olarak kalırken, aslen Mekke-i Mükerrreme ahalisinden olan Hacı Salih Burdur Müftüsü İsmail Efendi Medresesi'nde talebeyken, aslen Misis adasından olan Osman Nalband Hacı Mehmet Odası'nda misafir olarak sakinken vefat etmiştir. Kısaca 58 tereke sahibinden 46'sı Burdur kasabasında ikamet ederken hayatlarını kaybetmiştir (Tablo III). Dokuz tereke sahibi Burdur kazasının yedi farklı köyünde sakinken vefat etmiştir. Biri Döğer, biri Hacılar, üçü Kışla, biri Askeriye, biri Lengüme, biri Yazı ve biri Cercin köyünde sakindir. Bunlardan el-Hac Ahmet aslen Çankırılı olup Döğer köyünde sakinken vefat etmiş, Deli Hasanoğlu Hüseyin Yazı köyünden olup yirmi yıldan beri kayıp olduğu için terekese kaydedilmiştir. Üç tereke sahibi ise Burdur kazasında sakin değildir. Bunlardan biri, aslen Kayseri'nin Hacılar köyünden olup misafir olarak Antalya'da sakinken vefat eden Katırcı Mehmet, diğerleri Gölhisar kazası Horzum köyünden olup mecruhen vefat eden Yalvacı İsmail ile Isparta'da mütemekkin olup Mekri İskelesi'nde vefat eden Manaçoğlu Anaştaş'tır (Tablo III).

3.4. Tereke Sahiplerinin Medenî Halleri

Defterde yer alan 58 tereke sahibinden 48'i evli, 10'u bekar iken vefat etmiştir. Bekar tereke sahiplerinin 8'i erkek, 2'si kadındır. İki terekede karı-koca birlikte yazılmıştır. Evli olan 46 tereke sahibinden 37'si erkek, 9'u kadındır (Tablo III). 37 erkek tereke sahibinden 7'si iki eşlidir. Bazıları ilk eşleri vefat ettikten sonra ikinci evliliklerini yapmışlardır. Evli olmalarına rağmen altı erkek ve dört kadın tereke sahibinin çocuğu yoktur (Tablo III).

3.5. Tereke Sahiplerinin Meslekleri

Kayıtlarda tereke sahiplerinin tümünün meslekleri açıkça belirtilmemiştir. Bununla birlikte 11 kadın tereke sahibinden 2'sinin ticaret, 2'sinin çiftçilikle uğraştığı anlaşılmaktadır. Diğer 7 kadın tereke sahibinin mesleği tespit edilememiştir. 45 erkek tereke sahibinden 1'inin nalbant, 1'inin demirci, 1'inin medrese talebesi, 1'inin zaptiye çavuşu, 13'ünün çiftçi, 4'ünün ticaret erbabı, 1'inin kahveci, 1'inin katırcı, 1'inin sarraf, 1'inin imam, 1'inin çerçi, 1'inin berber, 2'sinin mûytâb, 1'inin terzi, 1'inin zaptiye mülazımı olduğu, 1'inin dokumacılıkla uğraştığı anlaşılmakta, 13'ünün mesleği tespit edilememektedir (Tablo III). Kısaca erkek tereke sahiplerinin ağırlıklı olarak çiftçilik, ticaret ve çeşitli imalat ve hizmet kollarında esnaflık yaptığı anlaşılmaktadır.

3.6. Tereke Sahiplerinin Vârisleri

Ele alınan 58 tereke sahibinden 10'u bekardır. Bunlardan 6'sının terekese veresiyesi olmadığı için beytûlmâla kalmıştır (Tablo III). Bu terekeler, ilk başlarda vârisleri olmadan vefat edenlerin terekelerini beytûlmâl için emaneten kabza memur Hâcegân-ı Divan-ı Hümayun'dan Burdur müdürü Mustafa Ağa'ya mahkeme tarafından teslim edilmiştir (BŞS, 211, s. 37, s. 51, s. 60, s. 65). Daha sonra vârisi olmadığı için beytûlmâla kalan terekeler bazen Burdur sancağı mal müdürü Salih Efendi'ye (BŞS, 211, s. 148, s. 149), bazen Burdur mal başkâtibi Osman Efendi'ye emaneten teslim edilmişlerdir (BŞS, 211, s. 177). Bekarken vefat eden tereke sahiplerinden bazılarının terekeleri yasal

vârisleri olan akrabalarına verilmiştir. Bazı terekeler önce beytûlmâl adına teslim alınmış, daha sonra yasal vârisler ortaya çıkarak verasetlerini şahitlerle mahkeme huzurunda ispat etmiş, terekelerdeki hisselerini beytûlmâl için daha önce emaneten teslim alan görevliden almışlardır. Bekar terekeleri içinde ilginç bir istisna Yazı köyünden olup yirmi yıldan fazla bir süredir kayıp olan Deli Hasanoğlu Hüseyin'e ait olandır. Mefkûd Hüseyin'in vefat edip etmediği belli değildir. Menkul ve gayrimenkul malları Yazı köyü sakinlerinden Zeynep Hatun'un elindedir. Şer'iyye mahkemesi Hüseyin'in menkul ve gayrimenkul mallarını telef olma ihtimaline karşı Zeynep Hatun'dan almış, Hüseyin'e, akrabası olan Yazı köyünden Şeyhoğlu Mustafa Çavuş'u vasi ve kayyım tayin etmiş, malını ona emaneten teslim etmiştir. Hüseyin'in menkul malları yanında önemli miktarda gayrimenkul malları da vardır (BŞS, 211, s. 162). 48 tereke, yasal vârisler arasında İslam miras hukuku kaidelerine göre mahkeme tarafından taksim edilmiştir (Tablo III). Yasal vârisleri ağırlıklı olarak eşler, erkek ve kız çocukları ile tereke sahibinin anne ve babaları meydana getirmiştir (Tablo III).

4. Tereke Sahiplerinin Servet Birikimi

4.1. Malların Niteliği

Tereke sahiplerinin metrukatı, genelde menkul ve gayrimenkul mallarıyla nakitlerden oluşmuştur. Gayrimenkul malları ağırlıklı olarak menzil, dükkân, bağ, bahçe, arsa, tarla, ahır, samanlık, kahvehane ve değirmenler teşkil etmiştir (BŞS, 211, s. 39, s. 137-139, s. 145). Gayrimenkullerin bir kısmında hisseler belirtilmiştir. Bunlar genelde kıymetleri takdir edilerek terekeye dahil edilmiştir. Bazıları terekeye dahil edilmemiş, gayrimenkullerin nitelik ve niceliği hakkında bilgilere kayıtlarda yer verilmemiştir. Menkul malların ise son derece çeşitli olduğu görülmüştür. Yorgan, yastık, minder, ibrik, leğen, kahve takımı, kazan, evani-i nühasiye (bakırdan mamul kaplar), kilim, secade, perde gibi ev eşyası, entari, şal, kürk, çevre gibi giyim-kuşam eşyası, bilezik ve küpe gibi ziynet eşyası, beygir, merkep, at, koyun, keçi ve sığır gibi hayvanlar, buğday ve arpa gibi hububat, saban, saban demiri gibi çift aletleri, berber, terzi, kahveci gibi meslek erbaplarına ait aletler menkul mal varlıkları arasında yer almıştır (BŞS, 211, s. 37, s. 39, s. 60, s. 133-134). Kadın terekelerinde erkek terekelerinin aksine mehr-i müeccele yer verildiği görülmüştür. Terekelerde alacaklar da önemli bir yer tutmuştur. Özellikle ticarî ilişkilere sahip tereke sahiplerinin farklı kişilerdeki alacaklarının fazlalığı dikkat çekmiştir (BŞS, 211, s. 6, s. 119-120, s. 137-139). Bu alacakların temessükle sabit olduğu bizzat belirtilmiştir (BŞS, 211, s. 6). Terekelerde hayvanlar res, ev eşyaları adet veya kıyye, hububat kile, kumaşlar top, tarla ve arsa dönüm, menzil, bağ, bağçe ve değirmen gibi gayrimenkuller bab / hisse / sehm ile kaydedilmiştir (BŞS, 211, s. 137-139). Özellikle menkul eşya, sük-ı sultanîde müzayedeye satılarak nakdî karşılıkları belirtilmiştir. Terekelerin nakdî karşılıkları temel para birimi olan kuruş ile verilmiştir. Terekelerin ait olduğu yıllarda 1 kuruş 40 pare, 1 pare 3 akçe olarak hesaplanmıştır (BŞS, 211, s. 122, s. 127, s. 150).

4.2. Malların Niceliği

Kayıtlarda öncelikle menkul ve gayrimenkul mallarla alacaklar kaydedilerek terekenin toplam miktarı tespit edilmiştir. Daha sonra toplam tereke miktarından murisin

borçları, vasiyetleri, teçhiz-tekfini, resm-i kısmet, resm-i beytûlmâl, kaydiye, dellâliye, varaka-baha, nakliye, hüddâmiye ve ihzâriye adları altındaki masraflar düşülmüştür. Tereke sayım, müzayede ve taksim masrafları ile borçlar ve vasiyetler düşüldükten sonra murisin vârisleri arasında taksim edilecek net tereke miktarı nakdî olarak belirlenmiştir. Neticede geri kalan meblağlar, borçları ve tereke masrafları ile vasiyetleri mal varlıklarını aşmamış ise vârisler arasında taksim edilmiştir.

Defterde yer alan 58 tereke sahibinden 1'inin borçları net terekesinden fazla, 15'inin net terekesi 0-1000 kuruş, 15'inin net terekesi 1001-2500 kuruş, 10'unun net terekesi 2501-5000 kuruş, 9'unun net terekesi 5001-10000 kuruş arasında, 8'inin net terekesi 10001 kuruştan fazladır.

Tablo 1: Net Tereke Miktarları

Net Tereke Miktarı (Kuruş)	Borçları Net Tere- kesinden Fazla Olan- lar	Net Tere- kesi 0- 1000 Ku- ruş Ara- sında Olanlar	Net Tere- kesi 1001- 2500 Ku- ruş Ara- sında Olanlar	Net Tere- kesi 2501- 5000 Kuruş Arasında Olanlar	Net Te- rekesi 5001- 10000 Kuruş Arasında Olanlar	Net Tere- kesi 10001 Kuruş ve Üzerinde Olanlar
Tereke Sa- yısı	1	15	15	10	9	8

Terekelerden birinin vârisleri arasında taksimi, sahibinin net terekesi borçlarını karşılayamadığı için söz konusu olmamıştır. Burdur kazasında Kışla köyünde sakinken vefat eden, evli ve çiftçilik yapan Mollaoğlu Hasan'ın terekesinin sayım, satış ve taksim işlemleri 20 Kasım 1852 tarihinde tamamlanmıştır. Mollaoğlu Hasan'ın mülk menzil, bağ güromu, harım, hububat, saman, hayvanlar ve ev eşyasından ibaret terekesinin tutarı 3941 kuruştur. Buna karşılık çeşitli kişilere olan borçlarının miktarı 7882 kuruştur. Dolayısıyla kalan borç miktarı 3941 kuruştur. Yasal mirasçıları eşi Emine, oğlu Mustafa ve kızı Hatice'dir. Mirasçıları borçlarını ödemeye iktidarları olmadığını, terekeden feragat ettiklerini Kışla köyü muhtarı Süleyman, imamı Hafız Salih, Hacı Hüseyin ve Mustafa vasıtasıyla mahkemeye bildirmişlerdir. Mahkeme terekesini kabzetmesi ve borçlarını ödemesi için oğlu Mustafa'yı vasi tayin etmiş, kalan tereke miktarını alacaklıları arasında guremâ usulüne (Guremâ usulü hakkında bk. Gündüz Oğul, 2024, s. 210-211) göre taksim emiştir (BŞS, 211, s. 131).

15 terekenin net miktarı 0-1000 kuruş arasındadır. Bu tereke sahiplerinin beşi köyde, beşi Burdur kasabası mahallelerinde sakinken vefat etmiştir. Üçdibek mahallesindeki Mevlevihane'de sakin Fığlalı es-Seyyid Ahmet'in 600 kuruş, Mekke-i Mükerrime ahalisinden olup Burdur müftüsü İsmail Efendi Medresesi'nde talebe Hacı Salih'in 69 kuruş, Kuyu mahallesinden Mümine'nin 647 kuruş 20 pare, aslen Çankırılı olup Burdur kazasının Döğör köyünde sakin el-Hac Ahmet'in 301 kuruş 30 pare, Karasenir mahallesinden olup ticaret için Mısır'a giderken denizde boğulan Hacı İbrahim'in 697 kuruş, Yenice mahallesinden Teroğlu Mahmut'un 897 kuruş, Isparta'da mütemekkin olup Mekri İskelesi'nde vefat eden Manavoğlu Anaştaş'ın 420 kuruş, Burdur'da

Hacı İshak Efendizade Ahmet Efendi Medresesi'nde misafir olarak sakin Arap Süleyman'ın 17 kuruş, aslen Misis adasından olup Burdur'da Nalband Hacı Mehmet Odası'nda misafir olarak sakin Osman'ın 97 kuruş, Hacıibrahim mahallesinden Cuma-oğlu Mehmet'in 447 kuruş, Şeyhsinan mahallesinden Yashoğlu Hacı Ali Çavuş'un 268 kuruş 20 pare, Hacıahmet mahallesinden el-Hac Kasım Bey'in 178 kuruş, Recepçelebi mahallesinden Zeliha'nın 215 kuruş, Kışla köyünden Hatice Hatun'un 264 kuruş, Burdur'da Muhassıl Bey'in konağında sakin zaptiye mülazımı Alaiyeli Kürtoğlu Mustafa'nın 312 kuruş 30 pare net terekesi vardır. Bu tereke sahiplerinden 3'ü kadın, 12'si erkek, 13'ü Burdur kasabasında, 2'si köylerde sakin, 14'ü Müslim, 1'i gayrimüslimdir (Tablo II).

15 tereke sahibinin net tereke miktarı 1001-2500 kuruş arasındadır. Cami-i Kebir mahallesinden iken Niğde sancağı kazalarında kırserdarı maiyetinde zaptiye çavuşu olarak görev yaparken mecruhen vefat eden Kürd Ali'nin 1020 kuruş, Divanbaba mahallesinden oduncu Mustafa'nın 1341 kuruş 10 pare, Askeriye köyünden Ahmet'in 1654 kuruş, Yenice mahallesinden Gök Ali kızı Emine'nin 1144 kuruş 27 pare, aslen Kayseri'nin Hacılar köyünden olup misafir olarak Antalya'da sakinken vefat eden katırcı Mehmet'in 1657 kuruş 20 pare, Lengüme köyünden imam Mehmet'in 2065 kuruş, Hacıibrahim mahallesinden Defci Ali'nin 1383 kuruş, Derslik mahallesinden Hanife'nin 1629 kuruş, Yazı köyünden olup yirmi yıldır kayıp Deli Hasanoğlu Hüseyin'in 1463 kuruş, Recep mahallesinden Kara İsmailoğlu Mustafa'nın 1174 kuruş, Burc mahallesinden çerci Ebubekir Efendi'nin 2490 kuruş, Divanbaba mahallesinden Zeynep'in 1344 kuruş, Divanbaba mahallesinden berber mülazım Mehmet'in 1644 kuruş 20 pare, Derslik mahallesinden Alioğlu Hacı Ömer'in 1622 kuruş ve Recepçelebi mahallesinden Hatice'nin 1854 kuruş 35 pare net terekesi vardır. Bunların 11'i erkek, 4'ü kadındır. Kayıp olan erkek tereke sahibinin vefat edip etmediği belli değildir. Bunların 11'i Burdur kasabasında, 4'ü köylerde sakinken vefat etmiştir. Bu tereke sahipleri arasında gayrimüslim yoktur. Tereke sahiplerinin tümü Müslimdir (Tablo II).

10 tereke sahibinin net tereke miktarı 2501-5000 kuruş arasındadır. Derslik mahallesinden Nalbant Ebubekir'in 3366 kuruş 6 pare, Divanbaba mahallesinden Senirkendli Eyratiloğlu Süleyman ve eşi Fatma'nın 2650 kuruş, Yenice mahallesinden Kemerli Ümmügülsüm'ün 4314 kuruş 20 pare, Derslik mahallesinden kahveci Gübrece Ömer'in 2653 kuruş, Göhlisar kazası Horzum köyünden olup mecruhen vefat eden Yalvacı İsmail'in 3330 kuruş, Derslik mahallesinden Kavaklıoğlu leblebici Derviş Hacı Mehmet'in 4460 kuruş, Zımmiyan mahallesinden Lefterozoğlu Hacı Yorgi'nin 4434 kuruş 25 pare, Divanbaba mahallesinden Başmakçılı Hacı Ömer Efendi'nin 3926 kuruş 26 pare 2 akçe, Manastır mahallesinden Türkoğlu Ahmet'in 2874 kuruş ve Şeyhsinan mahallesinden terzi Hüseyin'in 2818 kuruş net terekesi vardır. Bunların 9'u Burdur kasabasında, 1'i köyde sakinken vefat etmiştir. Bu tereke sahiplerinin 8'i erkek, 1'i kadındır. Bir terekede erkek ve kadın birlikte yazılmıştır. 9'u Müslim, 1'i gayrimüslimdir (Tablo II).

9 tereke sahibinin net tereke miktarı 5001-10000 kuruş arasındadır. Yenice mahallesinden Cilvelikızı Şerife'nin 7232 kuruş, Hacılar köyünden Mustafa'nın 5630 kuruş 20 pare, Hacıibrahim mahallesinden Soğanymezzoğlu Hacı Süleyman'ın 8628 kuruş,

Hacıbrahim mahallesinden Suludereli Kara İbrahim'in 5913 kuruş, Derslik mahallesinde sakin olup Hac'dan dönerken Şeyhmahmut'ta vefat eden Hacı Müezzinzade el-Hac İbrahim'in 8672 kuruş, Kışla köyünden Kurnalı Ali'nin 5393 kuruş 20 pare, Hacıahmet mahallesinden Fatma Hatun'un 6737 kuruş, Yenice mahallesinden Kethüdazade Abdurrahman Efendi'nin 5964 kuruş ve Cercin köyünden Sertoğlu Mehmet'in 9245 kuruş net terekese vardır. Bunların tamamı Müslim olup 7'si erkek, 2'si kadındır. 6'sı Burdur kasabasında, 3'ü köylerde sakinken vefat etmiştir (Tablo II).

8 tereke sahibinin net tereke miktarı 10001 kuruş ve üzerindedir. Derslik mahallesinden es-Seyyid Calık Hacı İsmail'in 19120 kuruş, Üçdibek mahallesinden es-Seyyid el-Hac Abdünnebi'nin 91917 kuruş, Hacıahmet mahallesinden Gök Hüseyinzade Hacı Hüseyin Ağa'nın 58983 kuruş 20 pare, Şeyhsinan mahallesinden Haliloğlu Mehmet'in 10731 kuruş 20 pare, Zimmiyan mahallesinden sarraf Tolu'nun 11785 kuruş, Burc mahallesinden Çakır Ahmed Ağa kerimesi Fatma Hatun'un 10764 kuruş, Dere mahallesinden Gönanî Hacı Hüseyin'in 29042 kuruş 20 pare, Derslik mahallesinden Hüseyinoğlu Hacı Ahmet ile eşi Zeliha'nın 27395 kuruş net terekese vardır. Tereke sahiplerinden 6'sı erkek, 1'i kadındır. Bir terekede kadın-erkek birlikte yazılmıştır. Tamamı Burdur kasabasında sakinken vefat eden tereke sahiplerinden 1'i gayrimüslim, diğerleri Müslimdir. Üçdibek mahallesinden es-Seyyid el-Hac Abdünnebi 91917 kuruş net terekeseyle en fazla terekeye sahip kişidir (Tablo II).

Sonuç

19. yüzyılda hukuk alanında yapılan yenilikler sonucunda şer'iyeye mahkemelerinin faaliyet alanı daralmakla birlikte ilgili mahkemeler terekelerin tespiti ve vârisler arasında taksimiyle ilgili işlevlerini sürdürmüştür. Sosyal, hukuk, kültür ve iktisat tarihi araştırmaları için önemli nitel ve nicel veriler ihtiva eden tereke kayıtları şer'iyeye sicilleri içinde yer almaya devam etmiştir.

1846-1855 yılları arasında Burdur kazasında vefat eden 58 tereke sahibinden 11'i kadın, 45'i erkektir. İki tereke kaydında eşler birlikte kaydedilmiştir. Tereke sahipleri ağırlıklı olarak Müslimdir. Zira 55'i Müslim, 3'ü gayrimüslimdir. Köylü tereke sahiplerinin tamamı Müslimdir. Üç gayrimüslim tereke sahibi Burdur kasabasının Zimmiyan / Rumiyan ve Ermeniyan mahallelerinde yaşarken vefat etmiştir. Tereke sahiplerinden 8'i Derslik, 5'i Divanbaba, 5'i Yenice, 4'ü Hacıbrahim, 3'ü Hacıahmet, 3'ü Şeyhsinan, 3'ü Recepçelebi, 2'si Üçdibek, 2'si Zimmiyan, 2'si Burc, 1'i Kuyu, 1'i Cami-i Kebir, 1'i Karasenir, 1'i Dere ve 1'i Manastır mahallelerinde olmak üzere 42'si Burdur kasabasında sakinken hayatlarını kaybetmiştir. Dördünün, Burdur kasabasında ikamet etmekle birlikte mahalleleri belirsizdir. Dokuz tereke sahibi Burdur kazasının yedi farklı köyünde sakinken vefat etmiştir. Üç tereke sahibi işi / görevi gereği Burdur kazası dışında hayatını kaybetmiştir. 58 tereke sahibinden 48'i evli, 10'u bekar iken vefat etmiştir. Bekar tereke sahiplerinden 8'i erkek, 2'si kadındır. İki terekede karı-koca birlikte yazılmıştır. Evli olan 46 tereke sahibinden 37'si erkek, 9'u kadındır. 37 erkek tereke sahibinden 7'si iki eşlidir. Bazıları ilk eşleri vefat ettikten sonra ikinci evliliklerini yapmıştır. Evli olmalarına rağmen altı erkek, dört kadın tereke sahibinin çocuğu yoktur. 11 kadın tereke sahibinden 2'si ticaret, 2'si çiftçilik ile meşguldür. Diğer 7 kadın tereke

sahibinin mesleği meçhuldür. 45 erkek tereke sahibinin 1'i nalbant, 1'i demirci, 1'i medrese talebesi, 1'i zaptiye çavuşu, 13'ü çiftçi, 4'ü ticaret erbabı, 1'i kahveci, 1'i katırcı, 1'i sarraf, 1'i imam, 1'i çerçi, 1'i berber, 2'si müytâb, 1'i terzi, 1'i zaptiye mülazımıdır. 1'inin dokumacılıkla uğraştığı anlaşılmaktadır. 13 kişinin mesleği belirsizdir. Dolayısıyla erkek tereke sahipleri ağırlıklı olarak çiftçilik, ticaret ve esnafılık yapmaktadır. Bekarken vefat eden 10 tereke sahibinden 6'sının terekesi varisi olmadığı için beytûlmâla kalmıştır. Kayıp olan birinin vefat edip etmediği belirsizdir. 48 tereke, vârisler arasında İslam miras hukukuna göre taksim edilmiştir. Vârisler ağırlıklı olarak eşler, erkek ve kız çocukları ile tereke sahibinin anne ve babalarıdır.

Tereke sahiplerinden birinin borçları net terekesinden fazla, 15'inin net terekesi 0-1000 kuruş, 15'inin 1001-2500 kuruş, 10'unun 2501-500 kuruş, 9'unun 5001-10000 kuruş arasındadır. 8'inin net tereke miktarı 10001 kuruştan fazladır. 16 kişinin net tereke miktarı 1000 kuruştan az iken 8 kişinin net tereke miktarı 10000 kuruşun üstündedir. Üçdibek mahallesinden es-Seyyid el-Hac Abdünnebi 91917 kuruş net terekesiyle tereke sahipleri arasında en fazla terekeye sahip kişidir.

Bilgilendirme

Bu çalışma Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde Prof. Dr. Biray Çakmak danışmanlığında Safa Mustafa Özkan tarafından hazırlanan "1846-1854 (H.1262-1271) Tarihli Burdur Şer'iyye Sicil Defterindeki Tereke Kayıtlarının Değerlendirilmesi" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Etik Beyanı

Bu çalışmanın, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarından bilimsel etik ilke ve kurallarına uygun davrandığını; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, çalışmanın Committee on Publication Ethics (COPE)'in tüm şartlarını ve koşullarını kabul ederek etik görev ve sorumluluklara riayet ettiğimi beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmayla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

Declaration

I declare that this study is original; that I have acted by the principles and rules of scientific ethics at all stages of the study, including preparation, data collection, analysis, and presentation of information; that I have cited sources for all data and information not obtained within the scope of this study and included these sources in the bibliography; that I have not made any changes in the data used, and that I comply with ethical duties and responsibilities by accepting all the terms and conditions of the Committee on Publication Ethics (COPE). I hereby declare that if a situation contrary to my statement regarding the study is detected, I agree to all moral and legal consequences that may arise.

Hakem Değerlendirmesi

: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması

: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek

: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review

: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest

: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support

: The authors declared that this study has no financial support.

Kaynakça

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

Bab-ı Defteri Ceride Odası Defterleri (D..CRD.d...): 40699 (30 Z 1248 / 20 Mayıs 1833).

İrade Dahiliye (İ. DH.): 648 / 45023 (10 M 1289 / 20 Mart 1872); 657 / 45714 (21 B 1289 / 24 Eylül 1872).

İrade Meclis-i Vala (İ. MVL): 169 / 5029 (13 B 1266 / 25 Mayıs 1850); 176 / 5258 (12 N 1266 / 22 Temmuz 1850).

Maliye Nezareti Defterleri Varidat Muhasebesi Defteri (ML. VRD.d.): 1155 (12 Z 1261 / 12 Aralık 1845).

Sadaret Teşrifat Kalemi Evrakı (A. TŞF.): 8 / 39 (12 L 1266 / 21 Ağustos 1850).

Burdur Şer'iyye Sicili (BŞS): 211.

Salnameler

Salname-i Vilayet-i Konya: 1868-1869 / H.1285, Defa 1.

Araştırma Eserleri

Aktan, H. (2020). Miras. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 30, Ankara, 143-145.

Aydın, M. A. (2003). Osmanlı Devleti'nde Mahkeme. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 27, Ankara, 341-344.

Barkan, Ö. L. (1966). Edirne Askerî Kassamı'na Âit Tereke Defterleri (1545-1659). *Belgeler III* / 5-6, 1-479.

Bilgin, A. - Bozkurt, F. (2010). Bir Malî Gelir Kaynağı Olarak Vârissiz Ölenlerin Terekeleri ve Beytûlmâl Mukataaları. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 20, 1-31.

Bozkurt, F. (2011). *Tereke Defterleri ve Osmanlı Maddi Kültüründe Değişim (1785-1875 İstanbul Örneği)*. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora tezi.

Bozkurt, F. (2013). Osmanlı Dönemi Tereke Defterleri ve Tereke Çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 11 / 22, 193-229.

Çetin, B. (1992). *İstanbul Askerî Kassamı'na Ait Hicri: 1112-1113 (M. 1700-1701) Tarihli Tereke Defteri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk İktisat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Demir, T. (2005). Bir Tereke Yetmiş Denizlili. *Tarih Araştırmaları Dergisi* 24 / 38, 131-144.

- Erkal, M. (1992). Beytül-mâl. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 6, İstanbul, 90-94.
- Fekete, L. (1965). XVI. Yüzyılda Taşralı Bir Türk Efendisinin Evi. Çev. Sadrettin Karatay, *Belleten* 29 / 116, 615-638.
- Gölen, Z. (2015). XIX. Yüzyıl Osmanlı Coğrafya ve Tarih Kitaplarında Burdur. 1. *Teke Yöresi Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 04-06 Mart 2015*. II. Ed. Doç. Dr. Şevkiye Kazan Nas, Burdur: Asude Ofset Matbaa Hizmetleri, 1213-1223.
- Gölen, Z. (2021). Burdur Kent Tarihi. *Sosyal ve İnsani Bilimler Teori, Güncel Araştırmalar ve Yeni Eğilimler / 2021*. Ed. Doç. Dr. Hacer Arslan Kalay, Cetinje - Montenegro, 178-211.
- Gölen, Z. (2024). Burdurlu Çilzade Mustafa Ağa (1801-1857). *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi* 11 / 31, 751-773.
- Gündüz Oğul, M. (2024). Tereke Kayıtlarına Göre Guremâ Usulü ve Servet-Borç İlişkisi: Bursa Örneği (1703-1710). *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (OMAD)*, 11 / 29, 205-223.
- Halaçoğlu, Y. (1994). Dellâl. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 9, İstanbul, 145-146.
- İnalcık, H. (1947). Bursa Şer'îye Sicillerinde Fatih Sultan Mehmed'in Fermanları. *Belleten* 11 / 44, 693-708.
- İnalcık, H. (1953). 15. Asır Türkiye İktisadî ve İçtimaî Tarihi Kaynakları. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası* 15 / 1-4, 51-75.
- Kaya, D. S. (2020). 1834 Tarihli Burdur Kazası Nüfus Defterine Göre Burdur Şehrinin Nüfusu. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 13 / 71, 231-244.
- Ortaylı, İ. (2001). Osmanlı Devleti'nde Kadı. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 24, İstanbul, 69-73.
- Özata, M. (2009). *İlkçağlardan Kurtuluş Savaşı'na Burdur Tarihi*. İstanbul: Umay Yayınları.
- Özcan, T. (2020). Muhallefât. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 30, Ankara, 405-406.
- Taş, H. (2008). Osmanlı Kadı Mahkemesindeki “Şühûdü'l-Hâl” Nasıl Değerlendirilebilir?. *Bilig* 44, 25-44.
- Tızlak, F. (2008). XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Burdur ve Kazalarında Toplum ve Devlet Düzeni. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 17, 41-75.
- Uğur, Y. (2010). Şer'îye Sicilleri. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* 39, İstanbul, 8-11.
- Yıldız, K. (Edt.) (2023). *Terekler Neyi Derler? Miras Kayıtlarının İzinde Osmanlı Araştırmaları*. İstanbul: Ketebe Yayınları.

EKLER:**Tablo II:** Tereke Miktarları

Tereke Sahibinin İsmi	Toplam Tereke Miktarı	Borçları ve Vasiyet-i Müsbeteleri Dahil Terekeden Düşülen Masraf Miktarı	Net Tereke Miktarı	Tereke Tarihi	Defterdeki Sayfa No
Derslik mahallesinden nalband Ebubekir	6849 kuruş, 26 pare	3483 kuruş, 20 pare	3366 kuruş, 6 pare	18 Nisan 1846	5
Derslik mahallesinden es-Seyyid Calık Hacı İsmail	29132 kuruş, 20 pare	10012 kuruş, 20 pare	19120	12 Nisan 1846	6
Üçdibek mahallesindeki Mevlevihane’de sakınken vefat eden Fığlalı es-Seyyid Ahmet	2350	1750	600	20 Aralık 1846	27
Mekke-i Mukerreme ahalisinden olup Burdur müftüsü İsmail Efendi Medresesi’nde talebeyken vefat eden Hacı Salih	143 kuruş, 20 pare	74 kuruş, 20 pare	69	23 Mayıs 1847	37
Divanbaba mahallesinden Senirkendli Eyratiloğlu Süleyman ve eşi Fatma	2970 kuruş, 20 pare	320 kuruş, 20 pare	2650	6 Haziran 1847	39
Yenice mahallesinden Cilveli kızı Şerife	8316	1084	7232	8 Ocak 1848	51
Yenice mahallesinden Kemerli Ümmügülüm	4944	629 kuruş, 20 pare	4314 kuruş, 20 pare	24 Eylül 1848	60
Kuyu mahallesinden Mümine	851	203 kuruş, 20 pare	647 kuruş, 20 pare	29 Eylül 1848	61
Cami-i Kebir mahallesinden iken Niğde sancağı kazaları civarında kırsardarı maiyetinde zaptiye çavuşu olarak görev yaparken mecruchen vefat eden Kürd Ali	2938 kuruş, 20 pare	1918 kuruş, 20 pare	1020	31 Mart 1849	63
Aslen Çankırı’lı olup Döğer köyünde sakınken vefat eden el-Hac Ahmet	550 kuruş, 30 pare	249	301 kuruş, 30 pare	14 Nisan 1849	65
Karasenir mahallesinden olup ticaret için bahren Mısır’a giden ve denizde garken vefat eden Hacı İbrahim	2735	2038	697	5 Mayıs 1852	113
Üçdibek mahallesinden es-Seyyid el-Hac Abdünnebi	100110	8193	91917	16 Haziran 1852	119-120

Divanbaba mahallesinden oduncu Mustafa	2751 kuruş, 30 pare	1410 kuruş, 20 pare	1341 kuruş, 10 pare	17 Ağustos 1852	121
Yenice mahallesinden Teroğlu Mahmut	1630 kuruş, 20 pare	733 kuruş, 20 pare	897	12 Eylül 1852	122
Derslik mahallesinden kahveci gübreçi Ömer	3304	651	2653	10 Eylül 1852	124
Göhlisar kazası Horzum köyünden olup mecruchen vefat eden Yalvacı İsmail	4000	670	3330	15 Ekim 1852	127
Hacılar köyünden Mustafa	6090	459 kuruş, 20 pare	5630 kuruş, 20 pare	19 Ekim 1852	129
Kışla köyünden Molla-oğlu Hasan	3941	7882	-3941 (kalan borcu)	20 Kasım 1852	131
Hacııbrahim mahallesinden Soğanyemozoğlu Hacı Süleyman	21973 kuruş, 17 pare	13345 kuruş, 17 pare	8628	29 Ekim 1852	133-134
Isparta'da mütemekkin olup Mekri iskelesinde halik olan Manavoğlu Anaştaş	420	0	420	2 Mart 1853	135
Hacııbrahim mahallesinden Suludereli Kara İbrahim	9517 kuruş, 20 pare	3604 kuruş, 20 pare	5913	6 Aralık 1852	136
Hacıahmet mahallesinden Gök Hüseyinzade Hacı Hüseyin Ağa	69483 kuruş, 20 pare	10500	58983 kuruş, 20 pare	10 Şubat 1853	137-139
Burdur'da Hacı İshak Efendizade Ahmet Efendi Medresesi'nde misafir olarak sakinken vefat eden Arap Süleyman	211	194	17	12 Mart 1853	139
Derslik mahallesinden iken Hac'dan gelirken Şeyhmahmut'ta vefat eden Hacı Müezzinzade el-Hac İbrahim	9389 kuruş, 20 pare	717 kuruş, 20 pare	8672	8 Ocak 1853	141
Askeriye köyünden Ahmet	2200	546	1654	21 Nisan 1853	144-145
Şeyhsinan mahallesinden Haliloğlu Mehmet	14186 kuruş, 20 pare	3455	10731 kuruş, 20 pare	12 Mayıs 1853	143-144
Kışla köyünden Kurnalı Ali	6070	676 kuruş, 20 pare	5393 kuruş, 20 pare	28 Nisan 1853	145
Aslen Misis adasından olup Burdur'da Nalband Hacı Mehmet odasında	193 kuruş, 20 pare	96 kuruş, 20 pare	97	28 Mayıs 1853	148

misafir olarak sakin Osman					
Yenice mahallesinden Gök Ali kızı Emine	1783 kuruş, 20 pare	638 kuruş, 33 pare	1144 kuruş, 27 pare	1 Haziran 1853	149-150
Aslen Kayseri'nin Hacılar köyünden olup misafir olarak Antalya'da sakin Katırcı Mehmet	1720	62 kuruş, 20 pare	1657 kuruş, 20 pare	5 Haziran 1853	149
Hacıahmet mahallesinden Fatma Hatun	7425	688	6737	22 Temmuz 1853	150
Zimmiyan mahallesinden sarraf Tolu	12565	780	11785	11 Kasım 1853	151
Derslik mahallesinden Kavaklıoğlu Leblebici Derviş Hacı Mehmet	7846 kuruş, 20 pare	3386 kuruş, 20 pare	4460	12 Ağustos 1853	153
Lengüme köyünden imam Mehmet	2364	299	2065	12 Ağustos 1853	154
Burc mahallesinden Çakır Ahmed Ağa keri-mesi Fatma Hatun	16575	5811	10764	10 Ağustos 1853	155-156
Yenice mahallesinden Kethüdazade Abdurrahman Efendi	19059 kuruş, 20 pare	13095 kuruş, 20 pare	5964	12 Temmuz 1853	157
Hacıibrahim mahallesinden Cumaoglu Mehmet	883 kuruş, 20 pare	436 kuruş, 20 pare	447	14 Ekim 1853	158
Hacıibrahim mahallesinden Defci Ali	1680	297	1383	12 Ekim 1853	159
Derslik mahallesinden Hanife	2400	771	1629	18 Aralık 1853	161
Şeyhsinan mahallesinden Yaslıoğlu Hacı Ali Çavuş	1665	1396 kuruş, 20 pare	268 kuruş, 20 pare	25 Ocak 1854	162
Yazı köyünden olup yirmi yıldır kayıp Deli Hasanoğlu Hüseyin	1577	114	1463	25 Ocak 1854	162
Hacıahmet mahallesinden el-Hac Kasım Bey	18484 kuruş, 20 pare	18306 kuruş, 20 pare	178	30 Ocak 1854	164-165
Recep mahallesinden Kara İsmailoğlu Mustafa	1229	55	1174	1 Şubat 1854	166
Recep mahallesinden Zeliha	331 kuruş, 5 pare	116 kuruş, 5 pare	215	1 Şubat 1854	166
Burc mahallesinden cerci Ebubekir Efendi	2573	83	2490	23 Şubat 1854	167
Kışla köyünden Hadice Hatun	558	294	264	19 Haziran 1854	167
Divanbaba mahallesinden Zeynep	1896	552	1344	5 Mart 1854	168

Divanbaba mahallesinden berber mülazım Mehmet	3150	1505 kuruş, 20 pare	1644 kuruş, 20 pare	17 Mart 1854	169
Dere mahallesinden Gönani Hacı Hüseyin	36390	7347 kuruş, 20 pare	29042 kuruş, 20 pare	15 Mart 1854	170-171
Derslik mahallesinden Alioğlu Hacı Ömer	4718	3096	1622	7 Şubat 1854	171
Zımmiyan mahallesinden Lefterozoğlu Hacı Yorgi	28876 kuruş, 25 pare	24442	4434 kuruş, 25 pare	18 Eylül 1854	172-173
Divanbaba mahallesinden Başmaklı Hacı Ömer Efendi	6000	2073 kuruş, 13 pare, 1 akçe	3926 kuruş, 26 pare, 2 akçe	1 Nisan 1854	175
Burdur'da Muhassıl Bey'in konağında zaptiye mülazımı Alaiyeli Kürtoğlu Mustafa	493	180 kuruş, 10 pare	312 kuruş, 30 pare	27 Mayıs 1854	177
Derslik mahallesinden Hüseyinoğlu Hacı Ahmet ile eşi Zeliha Hatun	28412	1017	27395	5 Mayıs 1854	178-179
Manastır mahallesinden Türkoğlu Ahmet	3840	966	2874	1 Ocak 1855	182
Cercin köyünden Sertoğlu Mehmet	9975	730	9245	7 Ocak 1855	183
Recepçelebi mahallesinden Hatice	2636 kuruş, 35 pare	782	1854 kuruş, 35 pare	29 Nisan 1855	185
Şeyhsinan mahallesinden terzi Hüseyin	3768	950	2818	19 Nisan 1855	186

Tablo III: Tereke Sahiplerinin Nitelikleri

Tereke Sahibi-nin İsmi	Cinsiyeti	Müslim / Gayrimüslim	Köy / Mahalle	Medenî Hali	Mesleği	Vârisi Olmayanlar / Terekesi Beytûlmâla Kallanlar	Defter-deki Sayfa No
Derslik mahallesinden nalband Eubekir	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek ešli, çocuğu yok.	Nalbant	Vârisleri: eşi, ümmü'l- ebü'l-mezbûr Dülger Osman	5
Derslik mahallesinden es-Seyyid Calık Hacı İsmail	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek ešli.	Demirci	Vârisleri: eşi, iki oğlu, bir kızı, validesi.	6
Üçdibek mahallesindeki Mevlevi-hane'de sakin vefat eden Fırlalı es-Seyyid Ahmet	Erkek	Müslim	Mahalle	Bekar	Mevlevi-hane'de sakin	Vârisi: teyze oğlu Fırlalı Beşir Ağaoğlu Ali	27

Mekke-i Mükkerreme ahali-sinden olup Burdur müftüsü İsmail Efendi Medresesi'nde talebeyken vefat eden Hacı Salih	Erkek	Müslim	Mahalle (İsmi belirtilmemiş)	Bekar	Medrese talebesi	Vârisi: yok. 69 kuruşluk terekesi beytümâla kalmış, Burdur müdürü Mustafa Ağa'ya emaneten teslim edilmiştir.	37
Divanbaba mahallesinden Senirkendli Eyratiloğlu Süleyman ve eşi Fatma	Erkek ve Kadın	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi.	Süleyman tezgah sahibi ve çok miktarda ipliği var.	Vârisleri: iki oğlu, bir kızı	39
Yenice mahallesinden Cileli kızı Şerife	Kadın	Müslim	Mahalle	Bekar	Alacakları ve borçları var, ticaretle uğraştığı anlaşıyor.	Vârisi: 7232 kuruşluk terekesi önce Burdur müdürü Mustafa Ağa'ya teslim edilmiş, daha sonra Şerife Hatun'un kız kardeşinin kızı olduğuna ispat eden Fatma Hatun 7232 kuruşu Mustafa Ağa'dan teslim almış.	51
Yenice mahallesinden Kemerli Ümmügülüm	Kadın	Müslim	Mahalle	Kemerli Mustafa ile evli, tek eşi, kocası ölmüş, çocuğu yok.	Zimmetleri fazla, ticaretle uğraştığı anlaşıyor.	Vârisi: Kalan 2876,5 kuruş Burdur müdürü Mustafa Ağa'ya emaneten teslim edilmiş, 7 Aralık 1848 tarihinde Kemer-i Hamid kazasının Belekli köyünden Es-Seyyid Ali Hoca ortaya çıkarak Ümmügülüm'ün emmi oğlu ve usubet-i nisbiyye cihtinden vârisi	60

						olduğunu isbat etmiş ve Mustafa Ağa'daki 2876,5 kuruşu teslim almış.	
Kuyu mahallesinden Mümine	Kadın	Müslim	Mahalle	Hacı Osman ile evli, tek eşli, çocuğu yok.	Belirsiz	Vârisi: 647,5 kuruşluk net terekesinin 323 kuruş, 30 paresi eşi Hacı Osman'a, diğer yarısı beytûlmâla kalmış, Mustafa Ağa 323 kuruş, 30 pareyi beytûlmâl adına emaneten teslim almış, Daha sonra eşi Hacı Osman dava açarak Mümine Hatun'un geride bıraktığı menzil ve diğer eşya ile alakası olmadığını ve kendi malı- mülkü olduğunu ispat etmiş, 323 kuruş, 30 pareyi teslim almış.	61
Cami-i Kebir mahallesinden iken Niğde sancağı kazaları civarında kırserdarı marifetinde zaptiye çavuşu olarak görev yaparken mecruhen vefat eden Kürd Ali	Erkek	Müslim	Mahalle	Şerife ve Habibe ile evli, iki eşli, çocuğu yok.	Zaptiye çavuşu	Vârisleri: eşleri Habibe ve Şerife, validesi Hace Ümmühaner karındaşı oğlu Hacı Halil.	63
Aslen Çankırılı olup Döğerköyünde sakinken vefat eden el-Hac Ahmet	Erkek	Müslim	Köy	Bekar	Çiftçi	Vârisi: Yok 301 kuruş, 30 parelik net terekesi beytûlmâla kalmış, bu meblağ Burdur müdürü Mustafa Ağa'ya teslim edilmiş.	65

Karasenir mahallesinden olup ticaret için Mısır'a Giderken denizde garken vefat eden Hacı İbrahim	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi, eşi ölmüş, çocuğu yok.	Ticaret erbabı	Vârisi: yok. Eşi ölmüş.	113
Üçdibek mahallesinden es-Seyyid el-Hac Abdün-nebi	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi.	Hayvancılık, ticaret ve dükkân gelirleri var.	Vârisleri: eşi, iki oğlu, bir kızı ve validesi.	119-120
Divanbaba mahallesinden oduncu Mustafa	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi.	Çiftçi	Vârisleri: eşi, bir kızı.	121
Yenice mahallesinden Teroğlu Mahmut	Erkek	Müslim	Mahalle	Emine ile evli, tek eşi, çocuğu yok.	Belli değil	Vârisleri: Ayşe, Emine ve Adile, Teroğlu Mahmut'un annesi İsmihan Hatun'un er karındaşının kızları olduklarını ispat ederek terekesine vâris olmuşlar.	122
Derslik mahallesinden kahveci gübreci Ömer	Erkek	Müslim	Mahalle	Ayşe ile evli, tek eşi.	Kahveci	Vârisleri: eşi, üç oğlu, bir kızı.	124
Göhlisar kazası Horzum köyünden olup mecruhen vefat eden Yalvacı İsmail	Erkek	Müslim	Köy	Evli, tek eşi.	Çiftçi	Vârisleri: eşi, iki oğlu, bir kızı.	127
Hacılar köyünden Mustafa	Erkek	Müslim	Köy	Evli, tek eşi.	Çiftçi	Vârisleri: eşi, üç kızı, büyük er karındaşı Hüseyin.	129
Kışla köyünden Mollaoğlu Hasan	Erkek	Müslim	Köy	Evli, tek eşi.	Çiftçi	Vârisleri: Eşi, bir oğlu, bir kızı. Ancak borçları terekesinden fazla olduğu için taksim yapılmamış.	131
Hacıibrahim mahallesinden	Erkek	Müslim	Mahalle	Vahide ve Zeliha	Belli değil	Vârisleri: iki eşi, iki oğlu, bir kızı.	133-134

Soğanyeme- zoğlu Hacı Süleyman				isimle- rinde iki eşi var. Zeliha daha önce öl- müş. Ze- liha'dan bir oğlu ve bir kızı, Va- hide'den bir oğlu var.			
Isparta'da mü- temekkin olup Mekri İske- lesi'nde halik olan Mana- voğlu Anaştaş	Erkek	Gayri- müslim	Mahalle (İsmi belirtil- memiş)	Bekar	Belli de- ğil	Vârisleri: Yok, terekesi beytül- mâla kalmış.	135
Hacııbrahim mahallesinden Suludereli Kara İbrahim	Erkek	Müslim	Mahalle	Fatma ve Adile isimle- rinde iki eşi var. Fatma vefat et- miş. Fatma'd an Ah- met ve Süley- man is- minde iki oğlu, Adile / Dudu'da n bir kızı var.	Çiftçi	Vârisleri: eşi Adile, oğulları Ahmet ve Sü- leyman ve kızı Emine.	136
Hacıahmet mahallesinden Gök Hüseyin- zade Hacı Hü- seyin Ağa	Erkek	Müslim	Mahalle	Rabia ve ismi yazılma- yan iki eşi var. Biri ve- fat et- miş. Ra- bia ha- yatta, ölen eşinden bir oğlu, bir kızı,	Çiftçi	Vârisleri: eşi Rabia, iki kızı, iki oğlu.	137- 139

				Rabia Ha- tun'dan mecnun ve kötü- rüm bir oğlu, bir kızı var.			
Burdur'da Hacı İshak Efendizade Ahmet Efendi Medre- sesi'nde misa- fir olarak sa- kinken vefat eden Mısırlı Arap Süley- man	Erkek	Müslim	Mahalle (İsmi belirtil- memiş)	Bekar	Medre- sede mi- safir olarak sakin- ken ve- fat et- miş, te- razisi, dirhemi, tütünü var.	Vârisi: Yok. 17 kuruşluk net te- rekesi beytümâl için Burdur san- dık eminine tes- lim edilmiş.	139
Derslik ma- hallesinden- ken Hac'dan gelirken Şeyh- mahmut'ta ve- fat eden Hacı Müezzinzade el-Hac İbra- him	Erkek	Müslim	Mahalle	Havva isminde eşi var.	Belli de- ğil	Vârisleri: bir eşi, bir kızı, er karındaşları Hü- seyin ve Mus- tafa, kız karın- daşları Hanım ve Zübeyde, va- lidesi Şerife.	141
Askeriye kö- yünden Ah- met	Erkek	Müslim	Köy	Evli, tek eşli.	Çiftçi	Vârisleri: eşi, iki kızı, bir oğlu, validesi.	144- 145
Şeyhsinan mahallesinden Haliloğlu Mehmet	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, iki eşli, iki- sinin de ismi Ayşe. Eşlerin- den biri ölmüş, iki eşinden yedi ço- cuğu var.	Çiftçi ve ticaret erbabı	Vârisleri: iki eşi, beş kızı, iki oğlu.	143- 144
Kışla köyün- den Kurnalı Ali	Erkek	Müslim	Köy	Evli, tek eşli.	Çiftçi	Vârisleri: eşi, üç oğlu, bir kızı.	145
Aslen Misis adasından olup Bur- dur'da Nal- band Hacı Mehmet	Erkek	Müslim	Mahalle	Bekar	Belli de- ğil	Vârisi: Yok. 97 kuruşluk net te- rekisini Burdur mal müdürü Sa- lih Efendi teslim almış.	148

odasında misafir olarak sakın Osman							
Yenice mahallesinden Gök Ali kızı Emine	Kadın	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi, eşi ölmüş, çocukları var, ama ölmüşler.	Belli de-ğil	Vârisleri: Büyüyük oğlunun kızı Zeynep. Terekesinin sülüsünü vasiyet etmiş.	149-150
Aslen Kayseri'nin Hacılar köyünden olup misafir olarak Antalya'da sakın katırcı Mehmet	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi.	Katırcı, taşçı	Vârisleri: Terekesi vârisi olmadığı için Burdur sancağı mal müdürü Salih Efendi'ye beytümâl için emaneten teslim edilmiş, daha sonra vârisleri olarak eşi, dört kızı, er karındaşı oğlu Hasan ortaya çıkmış.	149
Hacıahmet mahallesinden Fatma Hatun	Kadın	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi, eşi hayatta.	Belli de-ğil	Vârisleri: eşi Hacı Ahmet Ağa, oğlu Mehmet Galip, validesi Ayşe Hatun.	150
Zımmiyan mahallesinden sarraf Tolu	Erkek	Gayrimüslim	Mahalle	Evli, tek eşi.	Sarraf	Vârisleri: eşi Turac, dört oğlu, üç kızı.	151
Derslik mahallesinden Kavaklıoğlu Leblebici Derviş Hacı Mehmet	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, ikisi de hayatta eşleri var.	Çiftçi ve ticaret erbabı	Vârisleri: iki eşi, iki oğlu, üç kızı.	153
Lengüme köyünden imam Mehmet	Erkek	Müslim	Köy	Evli, bir eşi, eşi hayatta.	İmam, çiftçilik ve hayvancılık	Vârisleri: bir eşi, iki kızı, iki oğlu.	154
Burc mahallesinden Çakır Ahmet Ağa kerimesi Fatma Hatun	Kadın	Müslim	Mahalle	Evli, eşinin ismi Ali, çocuğu yok.	Belli de-ğil	Vârisleri: Eşi, er karındaşının iki oğlu, kız karındaşı kızı Havva ve validesi.	155-156
Yenice mahallesinden Kethüdazade Abdurrahman Efendi	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi, eşi hayatta.	Ticaret	Vârisleri: eşi, üç kızı, er karındaşı oğlu.	157

Hacıbrahim mahallesinden Cumaoglu Mehmet	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşli.	Belli değil	Vârisleri: eşi Fatma, iki oğlu, bir kızı ve validesi.	158
Hacıbrahim mahallesinden defci Ali	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşli.	Belli değil	Vârisleri: eşi, bir oğlu, iki kızı.	159
Derslik mahallesinden Hanife	Kadın	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşli, eşi vefat etmiş.	Belli değil	Vârisleri: iki oğlu, bir kızı.	161
Şeyhsinan mahallesinden Yashoğlu Hacı Ali Çavuş	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşli.	Belli değil	Vârisleri: eşi, bir oğlu, bir kızı ve validesi.	162
Yazı köyünden olup yirmi yıldır kayıp Deli Hasanoğlu Hüseyin	Erkek	Müslim	Köy	Bekar	Belli değil	Vârisleri: Malı, Yazı köyünden Zeynep'in elindeymiş, malının telef olmaması için meclis-i şer'den Hüseyin'e akrabası Yazı köyünden Şeyhoğlu Mustafa Çavuş vasi ve kayyım tayin edilerek emaneten teslim edilmiş.	162
Hacıahmet mahallesinden el-Hac Kasım Bey	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşli.	Çiftçi ve ticaret erbabı	Vârisleri: eşi, üç kızı, bir oğlu.	164-165
Recep mahallesinden Kara İsmailoğlu Mustafa	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, iki eşli, çocuğu yok.	Belli değil	Vârisleri: iki eşi, er karındaşı oğlu.	166
Recep mahallesinden Zeliha	Kadın	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşli, eşi Mustafa ölmüş, çocuğu yok.	Belli değil	Vârisleri: emmizadeleri Mustafa, Mehmet, Ali ve Hüseyin.	166
Burc mahallesinden cerci Ebubekir Efendi	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşli, eşinden daha önce boşanmış.	Çerçi olma ihtimali var.	Vârisleri: oğlu Yusuf.	167
Kışla köyünden Hatice Hatun	Kadın	Müslim	Köy	Evli, eşi Ömer hayatta.	Çiftçi	Vârisleri: eşi Ömer, kızı Fatma, oğlu Ali.	167

Divanbaba mahallesinden Zeynep	Kadın	Müslim	Mahalle	Evli, eşi Osman.	Çiftçi	Vârisleri: eşi Osman, üç oğlu, bir kızı.	168
Divanbaba mahallesinden berber müla-zim Mehmet	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi, eşi Dudu hayatta.	Berber	Vâsileri: eşi Dudu, bir kızı, bir oğlu.	169
Dere mahallesinden Gönânî Hacı Hüseyin	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi, eşi Fatma hayatta.	Ticaret erbabı	Vârisleri: eşi Fatma, bir oğlu, iki kızı.	170-171
Derslik mahallesinden Alioğlu Hacı Ömer	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, eşi Fatma hayatta.	Müytâb	Vârisleri: eşi, iki oğlu ve validesi.	171
Zımmiyan mahallesinden Lefterozoğlu Hacı Yorgi	Erkek	Gayrimüslim	Mahalle	Evli, tek eşi, eşi Vasili-kiye ve-fat etmiş.	Ticaret erbabı	Vârisleri: dört oğlu, iki kızı.	172-173
Divanbaba mahallesinden Başmakcılı Hacı Ömer Efendi	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi, eşi Halime Hatun hayatta, çocuğu yok.	Tekstil işiyle uğraştığı anlaşıyor, Boyacı ve basmacı olan kişilerden alacağı var.	Vârisleri: eşi Halime, erkek kardeşinin oğlunun oğlu Memiş.	175
Burdur'da Muhassıl Bey'in konağında zaptiye mülazımı Alaiyeli Kürtoğlu Mustafa	Erkek	Müslim	Mahalle (İsmi belirtilmemiş)	Bekar	Zaptiye müla-zımı	Vârisleri: Yok. 312 kuruşluk terkesi Burdur mal başkâtibi Osman Efendi'ye bey-tülmâl için emaneten teslim edilmiş.	177
Derslik mahallesinden Hüseyinoğlu Hacı Ahmet ile eşi Zeliha Hatun	Erkek ve Kadın	Müslim	Mahalle	Evliler, karı-kocalar.	Çiftçi	Vârisleri: iki oğlu, bir kızı.	178-179
Manastır mahallesinden Türkoğlu Ahmet	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşi.	Müytâb	Vârisleri: eşi ve mefkûd oğlu.	182
Cercin köyünden Sertoğlu Mehmet	Erkek	Müslim	Köy	Evli, tek eşi, eşi hayatta.	Çiftçi	Vârisleri: eşi Fatma, üç oğlu, üç kızı.	183

Recepçelebi mahallesinden Hatice	Kadın	Müslim	Mahalle	Bekar	Belli de- ğil	Vârisleri: er ka- rındaşı gaib Mehmed, kız karındaşı Üm- mügülsüm Ha- tun, kız karın- daşı Aişe.	185
Şeyhsinan mahallesinden terzi Hüseyin	Erkek	Müslim	Mahalle	Evli, tek eşli, eşi hayatta.	Terzi	Vârisleri: eşi, iki oğlu.	186